

УДК 332.1

ТЕХНІЧНА ПОЛІТИКА – ОСНОВА РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Д.І. Шевченко

Одеський національний економічний університет, Одеса, Україна

На даний час в Європі налічується більше двохсот євро регіонів. Всі вони досить суттєво відрізняються один від одного, перш за все метою створення та рівнем фінансування. В процесі інтеграції євро регіони відіграють роль перехідної ланки між ЄС та її сусідами, кандидатами до ЄС, асоційованими членами. Головною метою існування євро регіонів є усунення диспропорцій між регіонами, вирішення спільних проблем, встановлення тісних добросусідських відносин. Велика кількість та різноманітність форм існування євро регіонів створює необхідність в їх класифікації, місце в якій може одразу показати можливості євро регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженню питань міжрегіонального співробітництва, євро регіонів та їх класифікації присвячені праці таких відомих науковців як Беленький П.Ю., Герасимчук З.В., Куйбіда В.С., Кушніренко О.М., Лютак О.М., Мікула Н.А., Погрибенник О.В., Студенніков І.В., Федан Р. та інших.

Дослідженню транскордонного співробітництва та транскордонних регіонів присвячені праці таких іноземних авторів, як Т. Возняк, В. Дентерс, В. Мальчус, П. Маскелл, Г. Торнквіст, М. Перкманн, С. Райх, Р. Ратті, С. Ребіш, Ч. Рік, І. Сулі-Закар, та багатьох інших провідних учених.

Метою статті є формулювання сучасної класифікації євро регіонів та визначення місця євро регіону «Дністер» в ній.

Виклад основного матеріалу дослідження

Транскордонне співробітництво у Європі почало активно розвиватися в 50-х роках, після II-ї Світової війни, коли представники багатьох прикордонних регіонів почали зустрічатися для обговорення можливості ліквідації кордонних бар'єрів та подальшого розвитку транскордонної співпраці. Основою цьому перед усім стали потреба покращення життєвого рівня населення, бажання стабільного миру, усунення непотрібних обмежень, а також інших факторів, які спричинили роз'єднання людей та організацій в прикордонних регіонах. Проте, в деяких західно-європейських країнах, як Греція, Іспанія та Португалія транскордонна співпраця активізувалася лише з 80 – тих років завдяки серйозним

Шевченко Д.І. Класифікація євро регіонів та місце євро регіону «Дністер» в ній.

У статті розглянуто актуальну класифікацію євро регіонів. Визначено місце євро регіону «Дністер» та інших українських євро регіонів в класифікації. Визначені проблеми функціонування та класифікації євро регіонів України. Надано загальну інформацію про євро регіон «Дністер» та його проекти.

Ключові слова: Євро регіони, транскордонне співробітництво, євро регіон «Дністер», класифікація євро регіонів

Шевченко Д.И. Классификация евро регионов и место евро региона «Днестр» в ней.

В статье рассмотрена актуальная классификация евро регионов. Определено место евро региона «Днестр» и других украинских евро регионов в классификации. Определены проблемы функционирования и классификации евро регионов Украины. Предоставлена общая информация о евро регионе «Днестр» и его проектах.

Ключевые слова: Евро регионы, трансграничное сотрудничество, евро регион «Днестр», классификация евро регионов

Shevchenko D.I. Classification of euroregions and place of the Euroregion "Dniester" in it.

The article deals with the actual classification of Euroregions. The place of the Euroregion "Dniester" and other Ukrainian Euroregions in classification is determined. The problems in the functioning and classification of Ukrainian Euroregions are identified. The general information about Euroregion "Dniester" and its projects is given.

Keywords: Euroregions, cross border cooperation, the Euroregion "Dniester", classification of euroregions

політичним змінам, введенню демократичної системи та членству в Європейському Союзі. В країнах Центральної та Східної Європи подібний процес розвитку співробітництва почав інтенсивно відбуватися після 1989 року [2].

Вищою формою транскордонного співробітництва стали єврорегіони. Вони представляють собою організаційну форму співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво.

Єврорегіони є досить гнучким інструментом трансграничного співробітництва. Вони можуть існувати в досить різноманітних формах, що дозволяє враховувати особливості прикордонних регіонів. Але з іншої сторони це стає причиною

виникнення єврорегіонів, які існують лише на папері. Велика кількість форм існування єврорегіонів породжує їх розгалужену класифікацію [1].

Найбільш розповсюдженою є класифікація єврорегіонів за трьома групами:

I – єврорегіони всередині ЄС (до цієї групи відносяться єврорегіони, які створені на внутрішніх кордонах країн-членів ЄС);

II – єврорегіони між країнами-членами ЄС і їх сусідами – не членами (до цієї групи відносяться єврорегіони, створені на зовнішніх кордонах ЄС);

III – єврорегіони між постсоціалістичними державами [2].

За цією класифікацією «Дністер» відноситься до III групи (Таблиця 1).

Таблиця 1. Класифікація єврорегіонів

Групи єврорегіонів	I – єврорегіони всередині ЄС	II – єврорегіони між країнами-членами ЄС і їх сусідами – не членами	III – єврорегіони між постсоціалістичними державами
Єврорегіони	-	Карпатський єврорегіон, Єврорегіон «Буг», Єврорегіон «Нижній Дунай», Єврорегіон «Верхній Прут», Асоціація «Чорноморський єврорегіон»	Єврорегіон «Дніпро», єврорегіон «Слобожанщина», єврорегіон «Ярославна», єврорегіон «Донбас», єврорегіон «Дністер»

Але після підписання Угоди про асоціацію з ЄС Україною та Молдовою та неактуальністю такою категорією, як «єврорегіони між постсоціалістичними державами», доцільно буде сформулювати класифікацію, яка складається з чотирьох груп:

I – єврорегіони всередині ЄС. В середині країн-членів диспропорції між регіонами незначні, але вони існують. Рівень компетенції органів влади дуже наближений, спільне законодавство та рівні умови для розвитку. До них, наприклад, можна віднести такі єврорегіони як: Померанія (Польща, Німеччина, Швеція), «Маас-Рейн» (Бельгія, Німеччина, Голландія), «Силезія» (Чехія, Польща), та інші.

II – єврорегіони за участю членів ЄС. Це означає, що не всі сторони є членами ЄС. «Балтика» (Данія, Швеція, Литва, Латвія, Росія, Польща), «ТриРена» (Германія, Франція, Швейцарія) будуть відноситись до II групи. Також до цієї групи відноситься половина єврорегіонів України, наприклад, «Верхній Прут» (Україна, Румунія, Молдова).

III – єврорегіони між асоційованими членами ЄС. На даний момент до цього типу відноситься лише один євро регіон «Дністер» (Україна, Молдова). Необхідність виділення III групи виникає з того, що регіони за участю асоційованих членів ЄС мають доступ до більшої кількості програм ЄС, є орієнтованими на поступову

європейську інтеграцію, гармонізацію законодавства. Порівнюючи єврорегіони «Дністер» та «Дніпро» було б доцільним віднести їх до різних груп.

IV – єврорегіони, створені без участі ЄС. До цієї групи відносяться «Дніпро» (Україна, Росія, Білорусь), «Слобожанщина» (Україна, Росія), «Ярославна» (Україна, Росія), «Донбас» (Україна, Росія). Відмінною рисою цих єврорегіонів є низький рівень компетентності місцевих органів влади.

На даний час на території України діє 10 єврорегіонів. В Таблиці 2 представлена хронологія створення єврорегіонів та їх склад. Як бачимо, адміністративно-територіальні одиниці можуть водночас відноситись до різних єврорегіонів. В Таблиці 3 українські єврорегіони розподілені на групи. Найбільша кількість відноситься до другої групи, а саме «Єврорегіони за участю членів ЄС».

Основною метою створення та діяльності Єврорегіону «Дністер» є здійснення програм комплексного гармонізованого розвитку території, прилеглих до річки Дністер.

2 лютого 2012 р. в місті Києві під час двосторонньої зустрічі Прем'єр-міністра України М. Я. Азарова та Прем'єр-міністра Республіки Молдова В. Філата відбулось підписання статутних документів Єврорегіону «Дністер», а саме, установчого договору. Згідно з угодою до Єврорегіону «Дністер» від України ввійшла

Вінницька область, від Республіки Молдова райони: Сорока, Дондушень, Окниця, Резіна, Флорешть і Шолданешть. 28 лютого 2013 року до Єврорегіону приєднався район Дубосари Республіки Молдова. Спочатку планувалося, що євро-

регіон «Дністер» також може бути розширений за рахунок Кам'янського та Рибницького районів Придністров'я Республіки Молдова, але ПМР відмовились від співробітництва.

Таблиця 2. Єврорегіони на території України

Назва єврорегіону	Дата створення	Склад єврорегіону
1. Карпатський єврорегіон	14 лютого 1993 р.	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області (Україна), Підкарпатське воєводство (Польща), Кошицький та Пряшівський краї (Словаччина), медє Боршод-Абауй-Земплен, Хайду-Біхар, Хевеш, Яс-Надькун-Сольнок та Сабольч-Сатмар-Берег (Угорщина); повіти Біхор, Селаж, Сату-Маре, Марамуреш, Харгіта, Сучава та Ботошань (Румунія)
2. Єврорегіон «Буг»	29 вересня 1995 р.	Волинська область, Жовківський та Сокальський райони Львівської області (Україна), Люблінське воєводство (Польща), Брестська область (Білорусь)
3. Єврорегіон «Нижній Дунай»	14 серпня 1998р.	Одеська область (Україна), райони Вулканешти, Кагул, Кантемір (Молдова), повіт Бреїла, Галац, Тульча (Румунія)
4. Єврорегіон «Верхній Прут»	22 вересня 2000р.	Чернівецька та Івано-Франківська області (Україна), Ботошанський та Сучавський повіти (Румунія), Фалештський, Єдинецький, Глоденський, Окницький, Ришканський та Бриченський (Молдова).
5. Єврорегіон «Дніпро»	29 квітня 2003р.	Чернігівська область (Україна), Брянська область (Росія), Гомельська область (Білорусь)
6. Єврорегіон «Слобожанщина»	7 листопада 2003р.	Харківська область (Україна), Белгородська область (Росія)
7. Єврорегіон «Ярославна»	24 квітня 2007р.	Сумська область (Україна), Курська область (Росія)
8. Асоціація «Чорноморський єврорегіон»	26 вересня 2008р.	Азербайджан, Албанія, Болгарія, Греція, Грузія, Молдова, Російська Федерація, Румунія, Сербія, Туреччина, представлені на рівні міст, областей, провінцій, країв, автономних республік, Україна (Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Донецька області, Автономна Республіка Крим, а також місто Севастополь).
9. Єврорегіон «Донбас»	29 жовтня 2010 р.	Луганська область, Донецька область (Україна), Ростовська область (Росія), Воронежська область (Росія)
10. Єврорегіон «Дністер»	2 лютого 2012 р.	Вінницька область України, Окницький, Дондушенський, Сорокський, Флорештський, Дубесарський, Шолданештський та Резінський райони Молдови

Таблиця 3. Класифікація українських єврорегіонів

Групи єврорегіонів	I – єврорегіони всередині ЄС	II – єврорегіони за участю членів ЄС	III – єврорегіони між асоційованими членами ЄС	IV – єврорегіони без участі ЄС
Єврорегіони	-	Карпатський єврорегіон, Єврорегіон «Буг», Єврорегіон «Нижній Дунай», Єврорегіон «Верхній Прут», Асоціація «Чорноморський єврорегіон»	Єврорегіон «Дністер»	Єврорегіон «Дніпро», єврорегіон «Слобожанщина», єврорегіон «Ярославна», єврорегіон «Донбас»

Територія єврорегіону — 34218 км². Населення – 2050 тис. чол. [5].

В залежності від мети створення єврорегіони поділяються на однонаправлені та комплексні. Єврорегіон «Дністер» доцільно віднести до комплексних, адже співпраця між сторонами відбувається у чотирьох напрямках: економічному, культурному, соціальному та екологічному.

Згідно з класифікацією з позиції рівня суб'єктів, які беруть участь в об'єднанні (однорівневих або різнорівневих) єврорегіон «Дністер» належить до однорівневих, так як в його статуті прописано, що він є об'єднанням місцевих органів влади адміністративно-територіальних одиниць України та Республіки Молдова.

В залежності від тривалості кооперації можна виділити середньострокові та довгострокові євро-

регіони. «Дністер» – це асоціація, яка носить довгостроковий характер, адже ставить перед собою довгострокові завдання:

- Організація, координація та поглиблення зв'язків в сфері економіки, науки, освіти, культури, туризму, спорту;
- Реалізація спільних проектів з охорони навколишнього середовища, екологічного оздоровлення басейну ріки Дністер;
- Участь в розбудові міжнародних транспортних коридорів;
- Реалізація регіональних програм (проектів) з питань скорочення рівня безробіття серед населення прикордонних районів;
- Забезпечення сталого та ефективного енергозбереження, використання альтернативних видів енергії, енергозберігаючих технологій;
- Співпраця в облаштуванні пунктів пропуску через Україно-Молдавський державний кордон міждержавного та місцевого значення;
- Організація контактів з міжнародними організаціями, фондами, інститутами, агенціями та іншими організаціями [3].

Єврорегіон «Дністер» має низку довгострокових проектів, таких як: будівництво мосту через Дністер в Ямполі, систем очищення стічних вод в населених пунктах уздовж річки Дністер та міжнародного аеропорту «Вінниця».

За кількістю суб'єктів «Дністер» є двостороннім, але статутом передбачається залучення інших учасників та створення багатостороннього євро-регіону [3].

Також можливо класифікувати єврорегіони в залежності від того, чи є вони членами Асоціації європейських прикордонних регіонів.

Асоціація європейських прикордонних регіонів (АСПР) є найстарішою загальноєвропейською організацією з питань регіональної політики, спеціалізація якої спрямована на сприяння розвитку прикордонних і транскордонних територій.

Нині членами АСПР є 181 європейських прикордонних регіонів (єврорегіонів) Європи. З українських єврорегіонів членами АСПР є такі: «Буг», «Ярославна», «Слобожанщина», «Донбас», «Нижній Дунай» та «Карпатський». Єврорегіон «Дністер» на даний момент не є членом АСПР [4].

Висновки

На даний момент на території Європи налічується більше 200 єврорегіонів. 10 з них знаходяться на території України. Метою створення єврорегіонів є зменшення диспропорцій у розвитку регіонів, вирішення спільних проблем в різноманітних сферах, обмін досвідом та інформацією, створення спільних проектів, залучення інвестицій, налагодження добросусідських відносин та інше. Для країн, які не є членами ЄС, але бажають приєднатись – це можливість поступової інтеграції.

Діяльність більшості українських єврорегіонів тісно пов'язана з ЄС. В запропонованій класифікації вони відносяться до II і III типів. Важливо зазначити що приставка «євро-» не означає участі ЄС в житті регіону. Деякі єврорегіони Східної України були створені та функціонують без посередництва ЄС. Це зменшує їх можливості до розвитку, обмежує фінансування.

Тому виходом може бути встановлення не лише вертикальних зв'язків (між регіонами різних країн), а й горизонтальних – тобто між євро-регіонами, які діють на території України. Обмін інформацією, позитивним досвідом та здійснення спільних проектів також сприятиме інтенсифікації процесу інтеграції та гармонізації розвитку між регіонами і всередині України.

Запропонована в статті класифікація є більш актуальною та враховує участь асоційованих членів в створенні, функціонуванні єврорегіонів. На даний момент в групі «єврорегіони між асоційованими членами ЄС» знаходиться лише один єврорегіон «Дністер». Але Європейський союз постійно розширюється і передбачається виникнення таких єврорегіонів в Східній Європі та Балканах. Виділення групи «єврорегіони між постсоціалістичними державами» не є актуальним, адже ці країни вже більше 20 років існують в ринковому середовищі.

Єврорегіон «Дністер» є перспективним та довготривалим, показує динамічний розвиток. За 1,5 роки йому вдалося отримати 2,5 млн. грн. грантових коштів, відкрити офіс у Брюсселі та встановити тісні зв'язки з інституціями ЄС та міжнародними організаціями. Єврорегіон «Дніпро» не зміг цього досягти за 10 років. Логічно віднести їх до різних груп в класифікації євро-регіонів.

Список літератури:

1. Крутов О. А. Классификация еврорегионов с российско-украинским участием / О. А. Крутов. // журнал «Российское предпринимательство» №8(206). – 2012. – С. 156–160.
2. Мікула Н. А. Єврорегіони: досвід та перспективи / Н. А. Мікула. – Львів, 2003. – 222 с. – (IPD НАН). – (ISBN 966-02-2880-5).
3. Статут єврорегіону «Дністер» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dniester.eu/447>.

4. Офіційний сайт Асоціації європейських прикордонних регіонів [*Електронний ресурс*] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.aebr.eu/en/profile/history.php>
5. Бюлетень Єврорегіона «Дністр» – [*Електронний ресурс*] – Режим доступу: Офіційний сайт єврорегіону «Дністер» <http://dnriester.eu/>

Надано до редакції 06.01.2015

Шевченко Денис Ігорович / Denys I. Shevchenko
Ishevadin1@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Шевченко Д.І. Класифікація єврорегіонів та місце єврорегіону «Дністер» в ній [Електронний ресурс] / Д.І. Шевченко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 2 (18). – С. 41-45. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n2.html>